

نداشتند و بنده گمان می کنم سوء تفاهم برای بنده واقع شده و ابدا آقای وحید- الملك هم نمی خواستند چنین فرمایشی بفرمایند که آرزوهای مجلس دوم در اجرای قوانین با ترتیب مالیه مثل ترتیب امروزه باشد نمود و بالله زیرا ترتیب امروزی و بهیچ چیز شباهت ندارد و نزدیک است بنده با همه ادعای آزادی خواهی با همه صحبت ها زمان ناصرالدین شاه را آرزو کنم شاید تصور کنند اغراق می گویم ولی اغراق نیست بی پرده حقیقت واقع را می گویم و تصور می کنم فریاد و ناله مظلومین این مملکت را ترجمه می کنم که در زیر دست ظالمان فریاد می زنند ما همان دعا کنند کافی هستیم که در این جا نشسته ایم چه از وزیر چه از وکیل همه می گوئیم محافظ حقوق شمارا می کنیم ماین مسئولیت را بگردن گرفته ایم و باید رفع ظلم از مردم بکنیم اینک بنده فریاد می زنم برای آن ها است و می گویم اگر صدای شماها نمی رسد بنده بنام شرافت را غنیمت می دانم و عرض می کنم مراضی بهیچ یک از این مظالم که بشما وارد میشود نیستم ولی چه کار کنم آقای وحید الملك فرمودند مردم مظلوم هستند دولت و وزرا هم مظلومند بنده یکی و یک نفر هم ضمیمه می کنم و عرض می کنم و کلام مظلومند پس این مردم بدبخت چه بکنند؟

مردم خودشان باید در فکر اصلاح کار خود باشند و حفظ حقوق خود را از وکلای خود بخواهند بنده گمان می کنم تا اندازه وظیفه خود را انجام داده ام ولی البته هزار یک خدماتی که باین مردم رسیده شرح ندادم ما باید حفظ حقوق کسانی را که زمه دار شده ایم بنمائیم و بایستی بدانیم سنگینی این مسئولیت چه قدر است و از جان و دل باید سعی کنیم حفظ حقوق مظلومین بشود.

رئیس چون جمعی از آقایان اجازه خواسته اند و مطلب هم مهم است اگر آقایان موافق باشند بقیه مذاکرات بماند برای جلسه آتی روز پنجشنبه سه ساعت بشروب مانده خواهد بود
(مجلس دو ساعت و نیم از شب گذشته ختم شد)

جلسه هشتادم
صورت مشروح مجلس یوم پنجشنبه بیست و پنجم برج حوت ۱۳۰۰ مطابق شانزدهم شهر ربیع ۱۳۴۰
مجلس دو ساعت قبل از قروب در تحت ریاست آقای مونت الملك تشکیل گردید صورت مجلس یوم سه شنبه ۲۴ حوت را آقای ملک آرائی قرائت نمودند
رئیس - نسبت بصورت مجلس اعتراضی هست یا خیر
آقای حاج امین التجار

(اجازه)
حاج امین التجار - راجع بلایعه الحاق آب کارون در آن قسمتی که پیشنهاد کرده بودند که بقرض دهند گمان مسترد دارند بنده مغالط بودم و عریاضی عرض کرده بودم در صورت مجلس هیچ نوشته نشده است.
رئیس - مکرر عرض کرده ام که تمام موافق ها و مخالفها را در صورت خلاصه نمی شود نوشت و در صورت مشروح نوشته خواهد شد. دیگر غیر از این ایرادی نیست.

(گفته شد خیر)
رئیس - صورت مجلس تصویب شد رابرت کمیسیون عریاض میماند تا هیئت دولت تشریف بیاورند
آقا سید یعقوب - بنده عرضی دارم.

رئیس - در چه موضوع
آقا سید یعقوب - کمیسیون عریاض تصمیمی اتخاذ کرده اند که تجدید نظری در این رابرت بکنند لذا بنده فرمودند که تقاضا کنم امروز این لایحه از دستور خارج شود تا مجدداً در کمیسیون محل شور شده شاید راه حلی در آن پیدا شود
رئیس - این تقاضا راجع بمخبر است

حاج میرزا هرقضی - مخبر کمیسیون عریاض - بنده هستیم تقاضا میکنم که این رابرت امروز از دستور خارج شود.
رئیس - هنوز هیئت دولت حاضر نشده اند هر وقت حاضر شدند آنوقت تقاضا کنید مراسله از طرف وزارت جلیله رسیده است که باید بعرض آقایان برسد
آقای سهام السلطان مراسله دولت را راجع بتوقیف انتخابات آباءه بهضون ذیل قرائت نمودند

(ریاست محترم مجلس مقدس شورای ملی)
در جواب مرقومه رفیقه ۴۷۱ ه تصدیق می دهد بطوری که در طی مرقومه رفیقه ۴۶۲ ه اشار فرموده بودید بایالت فارس تلگراف شد که امر انتخابات آباءه را موقتاً تعطیل نموده تا پس از اطمینان ثانیاً شروع بکار انتخابات آنجا خاتمه دهند.

رئیس - آقای مستشار السلطنه (اجازه)
مستشار السلطنه - گویا بر حسب قوانین موضوعه تعطیل انتخابات مخالف قوانین باشد و ممکن است نوهتجات متشکبان را انجمن مرکزی یا مجلس رسیدگی کنند و مانع از جریان انتخابات هم نشوند.
رئیس - آقای مدرس (اجازه)

مدرس - چون در کمیسیون هم این مسئله مطرح شده و بالاتفاق توقیف انتخابات را خلاف قانون می دانستند و بنظر بنده هم خیلی ضرر دارد اگر در مجلس این مسئله تصدیق شود گمان می کنم که دیگر موقفت با انتخابات خیلی مشکل باشد چنانچه در جلسه گذشته هم عرض کردم که بنده با توقیف انتخابات جداً مخالفم و بهیچوجه صلاح نمی دانم
رئیس - آقای کازرونی (اجازه)

کازرونی - مسئله توقیف انتخابات در این دوره سابقه دارد و مکرراً اتفاق افتاده و چنانچه آقایان مسبق است هیجوقت در مجلس مورد اعتراض نشده بلکه هیجوقت اتفاق نیفتاده که مجلس در این موضوع مختصر صحبتی هم بکنند مخصوصاً در شعبه که بنده بودم دوسه فقره اتفاق افتاده بود علاوه بر این بنده نمی دانم هر گاه مجلس مقدس در یک مورد مخصوصی که اسباب زحمت ایجاد شده اگر رأی بدهد بدون اینکه ماده قانون را القا کنند یعنی ماده قانون بجای خودش باشد ولی در این مورد مخصوص مجلس رأی بدهد که یک نفر مأمور برود و انتخابات آنجا را در تحت نظر خودش از روی صحت انجام دهد چه ضرری خواهد داشت و اگر یک ضرر اساسی برایشکار ترتیب می دانستم البته بنده هم مخالفت می کردم لیکن بنده می بینم علاوه بر اینکه ضرر ندارد نفع هم دارد الان چهار صد نفر چنانچه تلگراف بمجلس مقدس و هیئت دولت رسیده در تلگرافخانه متحصن هستند و می گویند انجمن نظار آراه را از هر کسی می خواهند بگیرد و زهر کس نمی خواهد نمی گیرد و قرائتی را که تابع آباءه است یک دهی که پانصد خانوار بیشتر نیست ۱۵۰۰ ورقه تعرفه فرستاده اند و جاهائی که هزار خانوار است چهار صد ورقه تعرفه منظور داشته اند و یک ترتیب زشت ناهنجاری روی کار است که بنده می خواهم عرض کنم در این مورد کلمه انتخاب جایز نیست اطلاق شود و فردا که صورت مجلس این انتخابات بمجلس آمد یک تلگرافات متضادی هم میرسد آنوقت شبهه چطور تشخیص بدهد که کدام حق و کدام باطل است ما در موضوع این ماده قانون که هیچ ضرری هم با انتخابات وارد نمی آورد این طور اظهار حرارت می کنم ولیکن در ماده دیگر قانونکه تصریح می کند اگر یک انتخابی از روی تهدید یا تطمیع واقع شد باید تهدید و تطمیع کنند دو سال توقیف بشود و مجازات شود

این ماده نه از طرف دولت و نه از طرف دیگران ابداً در نظر گرفته نمی شود در هر حال عقیده بنده این است که یک مأموری باید خود را دو روزه با انومبیل برساند و اینکار را انجام دهد

رئیس - آقای حاج شیخ اسدالله (اجازه)
حاج شیخ اسدالله - امیدوارم آنچه را که بنده تصور می کنم واقعبیت نداشته باشد زیرا حدس میزان سیاست و انتریک منتخبین و داوطلبان و کالت ولایات دارد در مجلس تأثیر و بروز می کند بماچه که راجع با انتخابات صحبت کنیم انتخابات قانونی داردمعین حالا می بینم دوسه جلسه است راجع با انتخابات آباءه یک پیشنهاداتی می شود آخر ما یک دولتی داریم و یک قانونی داریم که وظایف انتخابات را معین کرده است در آن قانون تصریح می کند که شکایت مانع از جریان انتخابات نیست حالا دولت اگر مأمور خودش را خائن می داند معزول کند بنده معتقدم که دولت مکلف و موظف است که بموجب قانون انتخابات در جریان انتخابات بر حسب نظارت خودش رفتار کند ولی حق ندارد انتخابات را توقیف کند باید نظارت خودش را کاملاً اجرا کند اگر دید مأمورش خلاف قانون کرده است او را تغییر بدهد و مجلس هم حاکم قضیه است اگر انتخابات را برخلاف قانون دید البته ترد می کند آن چه بنده حدس می زنم این است که دوسه نفر کاندید آنجا که شاید در طهران باشند می خواهند مقاصد خودشان را توسط مجلس اجرا کند و بنده هیچ نمیدانم که مجلس در این باب مذاکره کند و ابداً مربوط بمائست

رئیس - آقای محمد هاشم میرزا نوبت جناب عالی است
محمد هاشم میرزا - بنده با آقای حاج شیخ اسدالله موافق هستم و بمذاذ یک مخالفی عرض خودم را میکنم
رئیس - آقای سدید الملك اجازه سدید الملك - بنده ابداً نمیدانم که کاندید آباءه کیست و چه کس انتخاب خواهد شد ولی عرض می کنم در همین مجلس راپورت بعضی از شعبات خواننده شد و دیدیم که دولت مأمور فرستاده بود برای رسیدگی بصحت جریان انتخابات و ما هم بآن راپورت ها رأی دادیم حالا در این مورد هم چه ضرر دارد اگر دولت مأمور بفرستد که انتخابات آنجا از روی صحت جریان پیدا کند اگر خلاف قانون است پس چرا در این مواقع که آن راپورت ها به مجلس آمدند حرف نزدیم
رئیس - شاهزاده محمد هاشم میرزا (اجازه)
محمد هاشم میرزا - دو مطلب است که باید از یکدیگر تفکیک شود این مسئله اساسی است یکی اینکه نسبت بهر یک از قوانین و هر یک از کارها شرقلیلی در زمینه نفع کثیر شریست بنده عرض می کنم نظر ما باین نیست که اگر انتخابات آباءه توقیف بشود برای اهالی آنجا بهتر

است باید هراست و البته باید نظر ما
 اساسا انتخابات باشد
 قانون که این مطالب را پیش بینی
 کرده است نه برای آنوقت است که
 مجلس مقدس باشد ممکن است در يك
 مواقعی مجلس نباشد و برای هموقت انتخابات
 هم اینگونه شکایات نباشد چنانچه ملاحظه
 فرموده اید در يك انتخاباتی که هشتصد
 نفر همه انتخاب کنندگان است بواسطه
 اختلاف کاندید پنجاه صصت نفر چند
 تولید شکایت می شود و ما گرامر و زاین
 حق را بدیم البته بعد از این هم دولت
 های وقت برای خود حتی فرض خوانند
 کرد که در مواقع دیگر هم انتخابات را توفیق
 کنند و هر وقت اکثریت پیدا نخواهد شد
 و وکیل مجلس نخواهد آمد اما اینکه آقای
 سدید الملک و کازرونی فرمودند در بعضی
 انتخابات از قبیل انتخابات همدان و غیره
 توفیق بعمل آمده است ما می گوئیم توفیق
 انتخابات خلاف قانون است دولت های وقت
 مطابق قانون حق ندارند انتخابات را توفیق
 کنند ولی این هیچ ضرری با انتخابات شخصی
 که وکیل شده ندارد و اگر اعتراض
 می بایست بشود باید بآن شخصی که در
 آنوقت انتخابات را توفیق کرده است بشود
 دولت حاضر و دولتی که مجلس را افتتاح
 کرد داخل در هیچیک از ادوار گذشته نبود
 که انتخابات را توفیق کرده باشد مگر
 بآنها بزرگ و اعتراض بکنیم در این دوره
 هم مایب بدولت خاطر نشان بکنیم که
 مطابق قانون توفیق انتخابات ابداً صحیح
 نیست ولی چنانچه در روز هم بنده عرض
 کردم برای آزادی اشخاص و رای دادن
 برای جلوگیری از دسیس و عملیات خلاف
 قانون حکومت یا هر کس که بخواهد از
 مجرای قانون تلفت کند ممکن است مجلس
 آن انتخاب را رد کند چنانچه دیدیم در
 همین دوره که راجع با انتخابات آباء بود
 شاهزاده متمدن الدوله بواسطه بی ترتیبی
 که در انتخابات آنجا پیدا شده بود اتفاق
 رد شد و هیچکس مخالف نشد معلوم است
 وقتی انتخابات اساس غلط باشد منتفع
 از بهترین اشخاص هم باشد.
 هر کس باشد از طرف مجلس خواهد
 شد و هر چه در قانون ذکر شده در حق او
 اجرا خواهد شد ولی اینکه آقایان اطلاعاتی
 دارند و یک تلگرافاتی برای آنها رسیده
 و برای انتخابات ضرری دانند باید اقداماتی
 بشود که بطور آزادی انتخابات آنجا بشود
 و بفرش که بموجب قانون انتخابات رفتار
 نشد و وکیل آنجا را رد خواهیم کرد
 رئیس - در این باب مذاکرات
 کافی نیست
 (اغلب گفتند کافی است)
 رئیس - تکلیف این را چه طور معین
 میفرمایند

ارباب کیخسرو و اجازه میفرماید
 قانون تکلیفش را معین کرده است
رئیس - آقای آقا سیدفاضل
 (اجازه)
آقا سید فاضل - بنده موافق
هستم
رئیس - با عدم توفیق موافقت
آقا سید فاضل - بلی
رئیس - (خطاب با آقای ارباب
کیخسرو) شما هم موافقت
ارباب کیخسرو - بنده هم با عدم
توفیق موافقم
رئیس - آقای گروسو شما چه طور
شیخ محمد حسن گروسو -
موافقم
رئیس - آقای سهام السلطان هم
موافقت
سهام السلطان - بلی موافقم
رئیس - آقای سلیمان میرزا
چطور
سلیمان میرزا - مخالف
رئیس - بفرماید
سلیمان میرزا - با اینکه فلسفه را که
آقایان در نظر گرفته اند صحیح است
و اینکه حضرت والا شاهزاده محمد هاشم
میرزا می فرمایند (ارتکاب شرقلیل برای
نفع کثیر جایز است) در همین ضمن هم
البته تصدیق خواهند کرد که اگر یک فکری
کنیم که این شرقلیل هم ساکت شود بهتر
است در این مورد از یک طرف قانون میگوید
جریان انتخابات تعطیل بر واریست و نباید
جلوی او را گرفت چنانچه ایشان هم فرمودند
و صحیح است ولی بنده عرض میکنم اگر
فرضاً یک حاکمی که وظیفه اش تشکیل
انجمن نظار بود انجمن تشکیل داد آنوقت
با یک ترتیب دیگری خلاف آن انجمن
نظارا تشکیل داد یا برله یا برله یکی
دو بدولت ملتفت شد که اساس این کار کاملاً
برخلاف قانون بوده یعنی آن انجمن نظاری
و اگر انتخاب کرده اند ابدأ صلاحیت نداشته
و یا آن انجمن با خود حکومت مشغول
دسیس شده و همچنین سایر خلاف قانون
هاییکه ادعا میکنند در آنجا واقع شده بعضی
با اسلحه در انجمن انتخابات هستند و مردم و
تهدیه میکنند در اینصورت ما باید صبر کنیم
و بگذاریم انتخابات تمام شود و بعد در موقع
استینائی هم که باز بهمان انجمن نظار که
مردم از او شکایت دارند رجوع می شود و
اعتبارنامه را که خودشان درست کرده اند
البته تصدیق میکنند وقتی هم که آن اعتبار-
نامه بجلس می آید ما می آیم صورت
قانونیش را در دست کنیم و رای بدیم این
مطلبها بعقیده بنده یک شری است که
اینقدرها فایده نیست ولی همانطور که آقای
رئیس فرمودند می خواهم در ضمن مخالفت
عرض کنم که اینجا معلوم نیست ما در چه

رای می دهیم و درجه رای می گیریم و در
 چه مذاکره کافی است در قانون عدله که
 خواستند تفسیر کنیم سه چهار روز در آن
 مذاکره شد و بالاخره یک رای هم اکثریت
 مجلس داد دیلم مناط اعتبار نیست و بنده هم
 چون در اقلیت ماندم اطاعت کردم اما مجبور
 نیستم آنرا بیستند و هر وقت هم هم عقیده
 پیدا کردم یعنی هر وقت شاگردان فارغ -
 التحصیل مدارس این کرسی ها را اشغال
 کردند آنوقت این اکثریت را بهم خواهند
 زد و ناوقت آرزوی من همین است و هر
 وقت فرصت کردم می گویم که دیلم محل
 محل اعتبار است حالام راجع باین ترتیب
 بنده می خواستم تقاضا کنم که اگر آقایان
 موافقت فرمایند چون مقصودی غیر از حفظ
 قانون نداریم این مسئله را عرض اینک در
 مجلس هلنی رای بدیم در خارج بنشینیم یا
 از دستجات مختلفه باسم هیئت انثلاف یا در
 اینجام مطرح شود یا در کمیسیون داخله و یا
 در کمیسیون که راجع بقانون انتخابات
 است مطرح بشود اشخاص مختلف هم
 نظریات خودشان را بفرمایند و یک راه حلی
 پیدا کنیم که نظریه آقایان موافقین هم حفظ
 شده باشد بعبارت آخری مشکلاتی را که
 فرض کردیم بنشینیم برای این مطلب چه راه
 حلی پیدا میکنیم زیرا بعضی از قوانین که
 سابقاً نوشته شده در آنوقت البته بنسبست
 وقت و مقتضیات وقت بوده اما بعد چون
 موقع و مقتضیات تغییر کند باید درست
 فوراً در وقت کرد چنانچه (بطور مثال
 عرض میکنم) هیچ جای دنیا مرسوم نیست
 که قانون اساسی آنها تغییر و تبدیل پیدا
 بکنند ولی قانون اساسی ما را بقتضیات آن
 روزه راه تغییر و تبدیلی را بسته اند در هر
 حال فرض بنده این بود که اگر آقایان
 موافق باشند این مطلب یکی از کمیسیونها
 رجوع شود که در آنجا مطرح شده شاید
 یک راه حلی پیدا کنیم دیگر بنده بنظر
 اکثریت است هر چه اکثریت تصویب کند
 مطاع و معتبر است
رئیس - آقای آقا سیدفاضل
آقا سید فاضل - بنده خیلی تعجب
میکند رفته رفته چیزهاییکه در دوره قنرت
متداول بوده است ما می خواهیم لیس قانون
بآن بیوشانیم و در مجلس مطرح مذاکره
کنیم و رای ندیم که توفیق انتخابات که
برخلاف صریح نظامنامه انتخابات است بعمل
نیامد بلی در دوره قنرت خیلی وقایع واقع
شد قانون را نخواستند اجرا کنند ولی هرگز
دیده نشده که با بودن مجلس انتخابات توفیق
شده باشد یعنی بنده در خاطر ندارم که
توفیق شده باشد یا مأموری فرستاده باشند
بجهت اینکه در نظامنامه انتخابات تمام این
مطالبی را که شاهزاده سلیمان میرزا فرموده
اند تعیین کرده است و چنانچه فرمودند فعلاً

خلاف قانون رفتار کردن حکومت با انجمن
 نظار احتیالی است و ممکن است برعکس
 باشد اگر می خواهند تکلیف تصدیق بکنند
 خود باید نظامنامه و قانون انتخابات را
 تغییر داد نه آنکه تصرف در مواد آن کرد
 قانون انتخابات با خیلی فصاحت و بلاغت
 می گوید (شکایت از انتخابات مانع از
 جریان انتخابات نیست) و معاکمی برای
 شکایت از انتخابات فرار داده اند اولاً انجمن
 نظار که معسکه ابتدائی است و بعد بشعبات
 مجلس می فرستند و بنده تعجب میکنم با آن
 پیش بینی که در نظامنامه انتخابات شده چرا
 باید در مجلس باره مذاکرات بشود و راجع
 بآن مسئله که حضرت والا فرمودند چون
 بنده هم شرکت داشتم عرض می کنم که
 اکثریت هیچوقت دیلم را رد نکرد اکثریت
 فقط تغییر ماده قانون را کرد و راجع بمدرس
 حقوق که در قانون پیش بینی کرده اند و
 مصطلح دیلم آنجا بدون امتحان در عدله
 قبول میشوند باید از روی پروگرامی باشد
 که مجلس معین می کند و وقتی که پروگرام
 آنجا از مجلس گذشت البته این ماده هم
 معمول به و مجری خواهد شد و مصطلح مدرسه
 سیاسی هم که در وزارت خارجه هستند اگر
 پروگرام شامل تعصیلات آنها هم شد البته
 آنها هم داخل می شوند و خیلی ما شکر
 می کنیم که همه کرسی های وکالت را
 اشخاص تحصیل کرده اشغال کنند
رئیس - آقای جلیل الملک موافق
هستند با مخالف
جلیل الملک - بنده اساساً با
توفیق موافق نیستم ولی در شعباتی که بوم
چندین قنره از انتخابات و لایات توفیق شده
بود و یک سابقه هائی هم دارد که در مجلس هم
تصویب شده است بنده مخبر یک نفر از
نمایندگان مازندران بودم که در آنجا هم
توفیق اتفاق افتاده بود و انتخابات
آذربایجان هم نه فقط توفیق شده بود بلکه
تمام آراه آنرا هم سوزاننده بودند
دایرت آنرا هم خود بنده مفسلاً بجلس
دام و مجلس هم تصویب کرد در اینصورت
یک سابقه هائی برای دولت هست که اگر یک
اتفاقی افتاد جلوگیری و توفیق کند پس
بنا بر سابقه دولت یک اقداماتی کرده و
رایرت هم داده و محل تعرض نیست حالا
اگر مجلس می خواهد از آنسابقه جلوگیری
کند باید بتوسط کمیسیون تجدید نظر در
قانون انتخابات جلوگیری کند که دیگر
برای انتخابات آتی اتفاقات نیفتد
رئیس - آقای تدین موافقت با
مخالف
تدین - با توفیق مخالف
رئیس - بفرماید
تدین - خیلی لازم می دانم که توجه
آقایان را جلب کنیم باین چند جمله مگر

می شوم سابقه اینطور بوده پس باید بحکم
 سابقه رفتار کنند کدام سابقه آنسابقه را که
 صحبت است سابقه است که از روی مجاری
 قانون باشد اما اگر معتقد باشیم که سابقه در
 قیاب مجلس و دوره قنرت صحبت است باید
 تمام قضایا را تصدیق کنیم و حال آنکه ما
 تمام قضایا را تصدیق نمی کنیم اگر مجلس
 کاری را کرد آنسابقه می شود اگر آقایان
 در خاطر داشته باشند در ضمن مذاکره همان
 رایورتها مکرراً مذاکره شده که دولت
 حق نداشته حکم انتخابات را توفیق
 کند پس سابقه در دوره قنرت
 بهیچوجه سابقه نیست و مدخلیت ندارد اما
 در بودن مجلس اگر عملیاتی بشود و مجلس
 تصدیق کند ممکن است سابقه بشود از
 اینکه بگنویم میرسیم باصل قانون مایبند
 حافظ قانون باشیم مادام که این قانون نسخ
 نشده است مادام که این قانون بر اثر خودش
 باقی است این قانون محترم است و باید به
 موقع اجرا گذاشته شود.
 پس آن آقایانی که موافق با توفیق
 هستند اگر از راه دیگری وارد می شدند
 و اصولاً یک طرح قانونی پیشنهاد می کردند
 که این ماده قانون نسخ شود و ماده دیگری
 بجای آن باشد این مطلب ممکن بود ولی
 مادام که این قانون بحال خود باقی است
 و صریحاً می گوید شکایات مانع از جریان
 انتخابات نمی شود هیچ منطقی ندارد که ما
 بگوئیم انتخابات را توفیق نکنند اگر امروز
 ما این رای را بدیم و فردا در یک مورد
 دیگر شکایتی برسد و ما رای ندیم آن
 وقت قضیه یک بام و دوهوا خواهد شد بنا
 بر این مادامی که آن قانون هست و می گوید
 شکایات مانع از جریان انتخابات نیست
 باید انتخابات جریان پیدا کند تا موقعی
 که آقایان موفق شوند و یا مجلس تصدیق
 بکند که یک تغییر و تبدیلی در این ماده
 داده شود.
 اما راجع باصل شکایات کدام انتخاباتی
 است که دارای شکایت نیست البته هر قدر
 جریان انتخابات بیشتر بود شکایات هم
 بیشتر خواهد شد برای اینکه اشخاص
 داوطلب برای انتخابات زیاد می شوند و
 پیدا می کنند و معلوم است هر دسته که
 دبد معلوب می شود شروع می کند بشکایت
 کردن.
 پس بنابراین بنده مخالف هستم که
 با بودن مجلس (مادام که آن ماده قانون
 از بین رفته) مجلس رای بتوفیق بدهد
رئیس - آقای حائری زاده چه حالی
دارند مخالفند یا موافق.
حائری زاده - بنده اصلاً عقیده
دارم که مسئول این مطلب دولت است.
رئیس - آقای ارباب کیخسرو
(اجازه)

ارباب کیخسرو - بنده تعجب
 می کنم که در جلسه پیرروز تکیه گاه حضرت
 والا این بود که جز قانون چیز دیگری
 نباید اجرا بشود و حالا بجهت دلیل می فرمایند
 که مشنه توفیق اجرا بشود و حال آنکه
 قانون استثناء بردار نیست در مملکت
 مشروطه فقط قانون حکمفرما است در ماده
 ۴۴ قانون انتخابات می گوید (اگر از انتخاب
 کنندگان و انتخاب شوندگان کسی در این
 انتخابات شکایت یا ایرادی راجع با انتخابات
 داشته باشد مانع از انجام انتخاب نخواهد
 شد ولی شرح آن شکایت باید در صورت مجلس
 درج شود.
 معنی این پیشنهاد دولت لغو کردن
 این ماده است و بنده با آقای حائری زاده
 هم موافق نیستم که می گویند اختیار با
 دولت است که این ماده را لغو کند دولت
 بهیچوجه این اختیار را ندارد بنده مکرر
 عرض کرده ام و باز هم عرض می کنم در
 ایام قنرت هر اقدامی که مأمورین دولت
 کرده اند بکلی لغو و فطاسات و بهیچوجه
 سابقه نمیشود.
 فقط حکومت و قضاوت در امر انتخابات
 موجب قانون انتخابات بدو مقام داده شده
 یکی بانجمن نظارت و اگر انجمن نظارت
 نتوانست قضاوت کند و یا اعضاء عرض کرد
 یک جای بالاتری را برایش قرار داده اند
 که آنهم مجلس شورای ملی است
 اگر یک نماینده از اینجا برود
 ممکن است یک نظر خاصی داشته باشد
 و بایک نظریات دیگری اتفاق بکند نباید
 فراموش بکنیم دوره را که نظیر همین قضیه
 راجع به سلسله نمایندگی ساوه و زرنده پیش
 آمد باوجود اینکه نماینده هم رفت و وصعت
 انتخابات را تصدیق کرد با اینکه مجلس
 انتخابات آنجا را رد کرد برای اینکه نماینده
 نتوانسته بود قضاوت کند اینک می فرمایند
 در چه باید برای بگیری عرض می کنم این قانونی
 است که مجلس رای داده است باید انشاء این
 قانون را پیشنهاد کرد تا قانون دیگری بجای
 آن وضع شود و یا اینکه بمغاد همین قانون
 باید عمل شود.
رئیس - آقای سلیمان میرزا
(اجازه)
سلیمان میرزا - گمان میکنم
برای آقای ارباب کیخسرو یک سوءتفاهمی
روی داده است بنده عرض نکردم با اینکه
انتخابات را توفیق بکنند برای اینکه
رفع سوءتفاهم بشود عرض می کنم از خداوند
توفیق می خواهم که هیچوقت نگویم بر
خلاف قانون رفتار شود و هر ساعتی که
قانون در مملکت حکمفرما نشد آن ساعتی
است که ما رو به بدبختی میرویم وظیفه تمام
و کلا است که فریاد بزنند این مطلب بر
خلاف قانون است معنای انجام وکالت در
آنساعت است که نگذارند برخلاف قانون
رفتار بشود ولی آنچه الان عرض کردم

این بود که بنظر بنده این قضیه را فعلاً
 به یکی از این مخابرین که عرض کردم رجوع
 کند (اگر چه صحیح است شکایت مانع
 از جریان انتخابات نیست بنده هم قبول دارم
 آنرا و صدقاً) اما اگر خود انجمن نظار
 مابین خودشان کشمکش داشته باشند سه
 نفر با نظارت و سه نفر با نظارت آید در این
 باب در قانون چیزی پیش بینی شده است؟
 بنده که در قانون چیزی در اینصورت ندیده ام
 حاصل آنکه اگر مابین افراد انجمن اختلافی
 پیدا شود و چند نفرشان بگویند که دوسه
 نفر از رفقای ما مشغول خلاف قانون هستند
 و دسیسه می کنند بجای قانون این مطلب را
 پیش بینی کرده است بنابراین بدون اینکه
 طرفدار هیچیک از قضایا باشیم باید آوری
 کرد که این مطلب سابقه ندارد و به ترتیب
 است که اگر آقایان موافقت فرمایند در
 موقع تنفس هیئت انثلاف با یکی از کمیسیون
 هامنقد شود و تبادل آراه کنیم و در اطراف
 قانون شاید راه حلی پیدا کنیم بدون اینکه
 حالا رای بدیم و برخلاف قانون کاری
 پیش برد یا بعضی ما بگویند برخلاف قانون
 است.
 البته توفیق برخلاف صریح قانون
 است چنانچه در قانون می گوید (شکایت
 مانع جریان انتخابات نیست) اما اگر این
 قسم قضایا که پیش آمده و در قانون هم پیش
 بینی نشده اتفاق بیفتد تکلیف چیست اگر
 آقایان موافق باشند
 در موقع تنفس بنشینیم و با هم مذاکره
 کنیم و یک راه حلی پیدا کنیم و فعلاً در اینجا
 این مطلب مذاکره شود والا بنده کسی
 نیستم که بگویم این ماده قانون اجرا
 شود.
رئیس - من می بینم که همه آقایان
موافقت میکنند نقش قانونی نشود پس بهتر
این است که در جواب دولت اشاره به همین
ماده قانونی شود و در ضمن هم نوشته شود
که اگر در این مسئله راه حلی بنظر مجلس
رسید بهیئت اند کرده می شود و در موقع
تنفس هم در این باب مذاکره خواهد شد
شاید چیزی بنظر آقایان رسید فعلاً راپورت
کمیسیون بودجه راجع به بعضی مستمریات
معارض است راپورت نمره ۳۱ مذاکرات
در کلیات است در کلیات مخالفی نیست
آقای اقبال السلطان اجازه بنطق
اقبال السلطان - این راپورت
کمیسیون بودجه بنظر بنده یک طرح قانونی
است و در واقع برای دولت تکلیف معین
می کند که یک نفر نمی تواند دارای دو شغل
باشد و اگر یک نفر دارای دو شغل شد آن
وقت حقوقی که باید به او برسد میزانش را
معین میکنند
رئیس - این طرح قانونی نیست
یک لایحه است که از طرف دولت پیشنهاد
شده و به کمیسیون رفته و نملا طبع و توزیع

هم شده است
اقبال السلطان - گمان می کنم
لایحه قانونی باشد بجهت اینکه دارای
مقدمه و مواد است و معین می کند که یک نفر
نمی تواند دو شغل قبول نماید و اگر قبول
کرد حقوق باو چه طور باید داده شود حالا
می فرمایند راپورت کمیسیون بودجه است
و لایحه قانونی نیست بنده تصور نمیکنم
رئیس - بنده عرض کردم این لایحه
قانونی است و از طرف دولت پیشنهاد شده
و مثل سایر لوایح بکمیسیون رفته و از
کمیسیون بمجلس آمده است هم راپورت
کمیسیون و هم پیشنهاد دولت نزد حضرت
والا بجهت
بدواً بایستی در راپورت کمیسیون
رای بگیریم و اگر راپورت کمیسیون
مخالف باشد پیشنهاد می فرماید آنوقت
در لایحه دولت رای میگیریم دیگر مخالفی
نیست
آقای وحید الملک
(اجازه)
وحید الملک - من مخالف اساسی
با این لایحه ندارم ولی پس از مطالعه
می بینم دو ماده این لایحه راجع می شود
بقانون وظایف و دوماه سه چهار راجع
می شود به قانون استخدام و با هم مربوط
نیستند من اساساً مخالف نیستم ولی این
لایحه راجع است به دو قانون دیگر که یکی
قانون استخدام و یکی قانون وظایف باشد
حالا باز اگر آقایان موافق باشند که این
لایحه باین ترتیب بگذرد بنده مخالفتی
نخواهم کرد
سید کام السلطان - منشی - چون
اساساً قانون استخدام و ترتیب این طور
وظایف از مجلس نگذشته و تکلیف آن
معین شده است و دولت محتاج بود به اینکه
در موقع عمل یک ترتیبی برای اجراء در
نظر داشته باشد که به محظور بر نحو و
باین مناسبت این چهار ماده از طرف دولت
پیشنهاد شده کمیسیون هم قبول کرده است
البته موقعی که قانون استخدام گذشت بهر
ترتیبی که در آن قانون ذکر شد بهمان
ترتیب رفتار خواهد شد ولی قانون استخدام
وظایف تا از مجلس نگذشته است باید یک
ترتیبی برای آن معین کرد که مجرا
باشد
رئیس - آقای حاج شیخ اسدالله
موافقت
حاج شیخ اسدالله - بلسی
موافقم
رئیس - آقای عماد السلطان موافقت
یا مخالف
عماد السلطان - موافقم
رئیس - آقای زنجانی شما
چطور
آقا شیخ ابراهیم زنجانی - بنده

موافقت - کسی مخالف نیست (اظهاری نشد)

رئیس - رأی می گیریم که داخل در شور موافق باشیم آقایانی که موافقت قیام فرمایند

(اغلب آقایان قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد ماده اول قرائت می شود

آقای ملک آرائی

شرح ذیل قرائت نمودند

رئیس - آقای معتمد السلطنه مخالفند

معتمد السلطنه - بنده يك سؤالی داشتم

رئیس - رئیس بفرمائید

معتمد السلطنه - می خواستم سؤال کنم مأخذ صد درصد است یا ترتیب دیگری دارد

مخبر - مأخذ کلیه مستوری است که دارند با کلیه حقوقی که با آنها پرداخت می شود و اگر حقوق بیش از مستوری است که تقطع حقوق را می گیرند ولی اکثر مستوری زیادتر از حقوق است حقوق و مازاد مستوری را دریافت می دارند

رئیس - آقای فهیم الملك (اجازه)

فهیم الملك - بنده با دو قسم آمده این ماده مخالف زیرا اینجا می نویسد اشخاصی که در ادارات دولتی یا اجتماعی و یا در هیئت شوروی دارای مقرری خدمت هستند در این صورت نمایندگان مجلس هم در رتبه مستخدمین دولت محسوب میشوند و بنده مخالف این مسئله هستم

توضیحا عرض می کنم که شخص بنده نه مستوری و نه شهری دارم - در ابتدای مجلس دوم هم برای بنده مستوری معین کرده اند ولی بنده صرف نظر کردم و تا امروز هم هیچ اسمش را نبرده ام و شاید تصدیق میفرمائید که برای بنده ممکن هم بوده است و میتوانستم تصویب نامه های تومانی تومان صادر کنم مهندا نکردم و فعلا جز حقوق مجلس دیگری ندارم و امیدوارم که مخالفت بنده را آقایان از نقطه نظر بیطرفی صرف تلقی فرمایند - بعضی بودجه ها از قبیل بودجه مجلس و بودجه دربار سلطنتی بودجه ایست که به پیچوجه دولت حق دخالت در آنها ندارد و باید با اختیار خودشان باشد این اجازه که اینجا داده میشود تقریبا حق يك نظارتی است که بدولت داده می شود بنده هیچ مخالف نیستم اگر مجلس شورای ملی بخواهد اسمی نمایندگان را فردا فرد بنویسد شهری آنها را (یعنی هر کدام که دارند) قطع کند ولی نه باسم نمایندگی مثلا بگوید شخص فهیم الملك که شهری نباید بگیرد باین قسم بنده

موافقت ولی بعنوان اینکه يك نماینده چون مقرری نمایندگی می گیرد اگر مستوری دارد نباید بگیرد باین مسئله کاملاً مخالفم و این مسئله بمجلس سکنه وارد می آورد چنانکه اول در لایحه حقوق اعضاء دربار هم اسم برده بودند ولی بعد دیدند که حقوق اعضاء دربار هم بمقتضای شخص سلطان است و ما حق نداریم که از آنجا تحقیق کنیم و ببینیم اشخاصی که در آنجا هستند حقوق آنها پنجاه تومان است یا صد تومان یا چقدر است بهر حال بنده با این قسم مخالف عیب دیگر این ماده همان چیزی است که آقای معتمد السلطنه اشاره فرمودند که در اینجا بطور اطلاق نوشته شده (اشخاصی که دارای مستوری یا شهری هستند موقعی که داخل در يك اداره شدند مستوری یا شهری آنها قطع می شود) و این مسئله تولید زحمت و اشکال می کند بجهت اینکه اگر يك شخصی مثلا در سال دوست تومان مستوری داشت و در يك اداره داخل شد و ماهی پنجاه تومان باو حقوق دادند پس از ششماه اگر آن شخص از آن اداره بیرون آمد نباید تمام مستوری او را قطع کرد باید نصف مستوری او را باو داد - اینست که بنده پیشنهادی کردم که در ماده اول تصریح شود که دربار سلطنتی و هیئت شوروی از این ماده خارج است و برای محروم ماندن کسانی که در ادارات دولتی مستخدم هستند از مستوری یا شهری اینطور نوشته شود کسانی که در ادارات دولتی موظفاً مشغول خدمت هستند اگر دارای مستوری دیوانی یا شهری باشند به نسبت مدتی که در شغل دولتی باقی هستند از اخذ مستوری یا شهری محروم خواهند بود لیکن اگر مبلغ مقرری ماهیانه کمتر از شهری یکماهه و یا کمتر از يك دوازدهم کلبه مستوری سالیانه باشد در این صورت از مازاد آن استفاده خواهند نمود

مضامی - اینکه آقای فهیم الملك فرمودند که اتلا هیئت شوروی و دربار سلطنتی را از این ماده خارج کنند البته تصدیق خواهند فرمود که کلیه وجوه گرفته می شود از يك نقطه است و در واقع از مایه ملت است پس نباید تفاوتی بین سایر ادارات و دربار سلطنتی و مجلس گذاشت زیرا دربار سلطنتی و مجلس هم از ادارات دولتی هستند و با سایر ادارات فرقی ندارند و در کمیسیون هم همین مسئله مذاکره شد و قرار شد شرحی که در ماده اول نوشته شده درباره اعضاء دربار و مجلس هم اجرا باشد و چون دربار و مجلس هم از دولت حقوق می گیرند نباید امتیاز و تفاوتی با سایر ادارات داشته باشند اما اینکه دربار مدت خدمت و مستوری فرمودند در این لایحه هم قید شده است مادام که در سر شغلی هستند از اخذ شهری و مستوری و

امثال آن محروم هستند ولی وقتی که از شغل خود منصرف شدند البته بترتیب سابق حقوق با مستوری خود در دریافت میدارند ولی تامدتی که در یکی از ادارات مستخدم هستند از اخذ شهری و مستوری محروم خواهند بود

رئیس - آقای تدین مخالفند

تدین - خیر موافقم

رئیس - آقای عباد السلطنه بطور عمده مخالفند

هم موافقم

رئیس - آقای وحید الملك شما موافقت با مخالف

وحید الملك - بنده مخالفم

رئیس - بفرمائید

وحید الملك - بنده با بعضی الفاظ این ماده مخالفم در اینجا مینویسد در ادارات دولتی یا اجتماعی من این فقط را درست نمی فهمم که مقصود از اجتماعی چیست در بین الهالاین می نویسد مانند بلدی ما که امروز غیر از ادارات دولتی و بلدی و دیگری اداره اجتماعی نداریم

در اینجا فقط ادارات اجتماعی یک چیز تازه است و خود این فقط باید يك توضیحی را دارا باشد و بقیه بنده باید اینطور نوشته شود ادارات دولتی تا بلدی دیگر آنکه هیئت شوروی هم يك اسم تازه است که برای مجلس شورای ملی اختراع شده است و علت اینرا هم بنده نفهمیدم دیگر آنکه مجلس شورای ملی در ردیف ادارات دولتی نیست اینجامی نویسد ادارات دولتی یا بلدی یا هیئت شوروی و من هم بلفظ هیئت شوروی ایراد دارم و هم بدگر این فقط در این محل در ردیف ادارات گویا مقصود مقنن و پیشنهاد کننده دائره تقنینیه و مباشرت مجلس بوده است نه نمایندگان و اگر غیر از این باشد مورد ندارد اگر مقصود نمایندگان بوده است مقصود بوده که در ماده دیگر ذکر شود دیگر اینکه مینویسد (مدارج قانونی را طی سکرده است) این لفظ تفسیر و تفسیر لازم دارد گمان می کنم تغییرش از فواض امور معارف لازم تر و بیش تر باشد اگر مقصود از طی نمودن مدارج قانونی گذشتن از مجلس است که در اینجا نوشتن اینکلمه مورد ندارد در صورت کسیکه در يك اداره مستخدم شد مستوری یا شهری او چه قانونی باشد چه قانونی نباشد ضبط می شود

محمد هاشم میرزا - مجلس رد نکرد

تدین - آقا فرمودند مجلس رد کرد بنده هم عرض کردم و گرنه در آن موقع که بنده نبودم ولی در اینجا موضوع فرق کرده است ما میخواهیم در اینجا برای دولتی یا بلدی یا اجتماعی مستوری داشته باشد باو ندهند بطور می توانیم خودمان را مستثنی کنیم این مسئله هیچ منطق ندارد کسیکه خودش خرما می خورد نمی تواند سایرین را از خوردن خرما منع کند و در مجلس سابق هم این مذاکرات بوده و

تصمیم گرفت که کالات جزو کار دولتی نیست يك کاری است ملی و افتخاری و مخصوصاً مذاکرات زیادی در این باب شده که آیا آن است یا غیر مقرری و بالاخره قرار شد مقرری و کبیل بلفظ مدد معاش تبدیل شود در هر صورت این مدد معاش يك هدیه است موقتی و بيك اشخاصی هم داده می شود که اصلاً در خدمت دولت نیستند بل اشخاصی که داخل در خدمات دولتی هستند و از دولت مقرری می گیرند دیگر آنها نباید از دوجا پول بگیرند

ولی کسیکه مستخدم دولت نیست و بيك شغل افتخاری را برعهده میگیرد (در صورتیکه اداره مباشرت در جرائم غیبت سخت گیری نکند) يك جزئی مدد معاش بو کبیل داده می شود

بهر جهت بنده هم مثل آقای فهیم الملك بدون نظریه منفعت شخصی عرض میکنم اولاً اینکه اینجا می نویسد هیئت شوروی مجلس شورای ملی را جزو هیئت شوروی نمی دانم

و ثانیاً این شهری هم که بو کلا داده می شود آن مقرری نمی دانم و بقیه مدد معاش است که این وجه مدد معاش است

رئیس - آقای تدین (اجازه)

تدین - بنده تصور می کنم کلمه اجتماعی از کلمه بلدی بهتر باشد زیرا اداراتی که از طرف ملت تأسیس میشود که یکی از آنها انجمنهای ایالتی و ولایتی است اگر اسم آنها را اداره اجتماعی بگذاریم بهتر است و اگر فقط لفظ بلدی باشد شامل انجمن های ایالتی و ولایتی نمی شود و اگر بهمین جهت است که در بین الهالاین نوشته شده است (مانند بلدی) ولی نسبت باظهاراتی که راجع به هیئت شوروی میشود بنده در لفظ حرفی ندارم هیئت شوروی نباشد مجلس شورای ملی باشد یا طور دیگر نوشته شود باین کار ندارم ولی در اصل مطلب حرف دارم البته مجلس مقامش خیلی عالی است و در سابق هم در همین موضوع صحبت شد و مجلس هم رد کرد بسیار خوب است

محمد هاشم میرزا - مجلس رد نکرد

تدین - آقا فرمودند مجلس رد کرد بنده هم عرض کردم و گرنه در آن موقع که بنده نبودم ولی در اینجا موضوع فرق کرده است ما میخواهیم در اینجا برای دولتی یا بلدی یا اجتماعی مستوری داشته باشد باو ندهند بطور می توانیم خودمان را مستثنی کنیم این مسئله هیچ منطق ندارد کسیکه خودش خرما می خورد نمی تواند سایرین را از خوردن خرما منع کند و در مجلس سابق هم این مذاکرات بوده و

نصوب نشده است ولی اینکه میفرمایند مقرری بوده و اسم آن تغییر کرده و مدد معاش شده است اینها تمام الفاظ است يك قدری باید از دائره الفاظ خارج شد و حقیقت جو بود این ماهی صد یا دوست تومان که ما می گیریم پولی است که از خزانه دولت داده میشود حالاً اسم روی آن بگذاریم مدد معاش یا شهری یا مقرری هیچ فرق نمی کند و ما نباید این اندازه مدد محیط الفاظ گردش کرده و خودمان را معطل کنیم البته بنده هم تصدیق میکنم مقام نمایندگان خیلی شرافت و امتیاز از سایر مقامات دارد ولی از نقطه نظریت المال و خزانه ملت باید این قضایا را حل کرد آیا این پولی که بمجلس میرسد غیر از پولی است که از ملت گرفته میشود و هم چنین پولی که دربار یا سایر ادارات دولتی داده می شود تمام آنها را ملت باید بدهد بنابراین این نباید هیچ فرق بین وکلا و سایر مستخدمین دولت و ادارات بلدی گذاشت و همه باید مثل هم باشند چه دلیل دارد کسیکه و کبیل شد باید زیاد تر پول بگیرد بقیه این غلط است بلدی يك امتیازات معنی در اینجا هست که البته باید محفوظ بماند ولی اینامده قانون باید شامل تمام اشخاص باشد و در اینموضوع بنده يك پیشنهادی هم کردم

رئیس - آقای حاج شیخ اسدالله موافقتند

حاج شیخ اسدالله - بلدی

رئیس - آقای سلیمان میرزا بطور سلیمان میرزا - موافقم

رئیس - آقای زنجانی موافقتند یا مخالف

آقا شیخ ابراهیم زنجانی بنده هم موافقم

رئیس - آقای اقبال السلطان هم موافقتند

اقبال السلطان - بلدی موافقم

رئیس - آقای آقا سید محمد تقی طباطبائی موافقتند یا مخالف

آقا سید محمد تقی - موافقم

رئیس - آقای دولت آبادی بطور حاج میرزا علی محمد دولت آبادی - بنده مخالفم

رئیس - بفرمائید

دولت آبادی - مخالفت بنده از اینرا است که در این جا باید اسم دربار سلطنتی هم قید شود چون اشخاصی هم که مستخدم دربار سلطنتی هستند يك حقوقی از دربار میگیرند دیگر دلیل ندارد که آن جا را مستثنی کنیم که از خارج دربار هم شهری یا مستوری بگیرند و بقیه بنده باید لفظ دربار هم در اینامده اضافه شود و هم چنین با این مسئله که آقایان فرمودند

مجلس شورای ملی از هیئت شوروی مستثنی شود با اینموضوع هم کاملاً مخالفم زیرا امتیازاتی که نمایندگان دارا هستند امتیازاتی است که قانون به آنها داده و افتخاری است که ملت آنها را بنمایندگی انتخاب نموده و گرنه با اینگونه امتیازات که از قانون مملکتی مستثنی باشند بنده مخالفم و عقیده ام این است که در این قسم مطالب باید همه مساوی باشند

رئیس - چون اغلب آقایان موافقتند گمان می کنم مذاکرات کافی باشد کافی است یا خیر (گفته شد کافی است)

رئیس - چند فقره پیشنهاد اصلاح رسیده است قرائت میشود

پیشنهاد آقای فهیم الملك در ماده اول قرائت می شود

(شرح ذیل قرائت نمودند)

بنده پیشنهاد می کنم که ماده اول بطریق ذیل نوشته شود

ماده ۱ کسانی که در ادارات دولتی موظفند مشغول خدمت هستند اگر دارای مستوری دیوانی یا شهری باشند به نسبت مدتی که در شغل دولتی باقی هستند از اخذ مستوری یا شهری محروم خواهند بود لیکن اگر مبلغ مقرری ماهیانه کمتر از شهری یکماهه و یا کمتر از يك دوازدهم کلبه مستوری سالیانه باشد در اینصورت از مازاد آن استفاده خواهند نمود

خلیل فهیم الملك

رئیس - پیشنهاد شاهزاده اقبال السلطان قرائت می شود

(بضمون ذیل قرائت شد)

پیشنهاد منبایم اشخاصی که مقرری خدمت آنها مساوی بیشتر از مستوری دیوانی یا شهری بهر صفتی که بوده باشد مادامیکه الی آخر وحید الملك

رئیس - پیشنهاد آقای دولت آبادی قرائت می شود

(شرح ذیل قرائت شد)

ماده اول - اشخاصی که در دربار سلطنتی و دولتی و اجتماعی در هیئت های دولتی و بلدی و یاد ادارات تقنینیه و مباشرت مجلس شورای ملی دارای مقرری خدمت باشند هر گاه مقرری خدمت آنها مساوی بیشتر از مستوری دیوانی یا شهری بهر صفتی که بوده باشد مادامیکه الی آخر وحید الملك

رئیس - پیشنهاد آقای دولت آبادی قرائت می شود

(شرح ذیل قرائت شد)

بنده پیشنهاد می کنم توضیحات ذیل بماده اولی علاوه شود

۱ - مأخذ سنجش مستوری با حقوق اداری باشد تومانی يك تومان خواهد بود

۲ - مستمریات دیوانی بدوازده تقسیم شده با حقوق یکماهه اداری سنجیده خواهد شد

۳ - اشخاصی که حقوق اداری آنها از بیست تومان تجاوز نمی نماید و همچنین معلمین مدارس دولتی حق استفاده از مستوری و حقوق اداری و حق التعلیم را تمام خواهند داشت

عبدالله معتمد السلطنه

رئیس - پیشنهادی است از طرف آقای سید فاضل و آقای حاج شیخ محمد

میرزا و آقای حاج امین التجار و آقای جلیل الملك و آقای تدین قرائت می شود

(بترتیب ذیل قرائت شد)

مقام محترم ریاست مجلس این بنده پیشنهاد می نمایم که قسمت اول ماده اول چنین اصلاح بشود

ماده اول - اشخاصی که در دربار و کابینه سلطنتی و ادارات دولتی یا اجتماعی

رئیس - پیشنهاد آقای مستشار السلطنه هم قرائت می شود

(شرح آتی قرائت شد)

این بنده در ماده اول بجای مدارج قانونی تصویب مجلس شورای ملی پیشنهاد مینمایم

مستشار السلطنه

رئیس - پیشنهادی است از طرف آقای وحید الملك خوانده می شود

(بضمون ذیل خوانده شد)

بنده پیشنهاد می کنم ماده اول این طور نوشته شود

ماده اول - اشخاصی که در ادارات دولتی و بلدی و یاد ادارات تقنینیه و مباشرت مجلس شورای ملی دارای مقرری خدمت باشند هر گاه مقرری خدمت آنها مساوی بیشتر از مستوری دیوانی یا شهری بهر صفتی که بوده باشد مادامیکه الی آخر وحید الملك

رئیس - پیشنهاد آقای دولت آبادی قرائت می شود

(شرح ذیل قرائت شد)

ماده اول - اشخاصی که در دربار سلطنتی و دولتی و اجتماعی در هیئت های دولتی و بلدی و یاد ادارات تقنینیه و مباشرت مجلس شورای ملی دارای مقرری خدمت باشند هر گاه مقرری خدمت آنها مساوی بیشتر از مستوری دیوانی یا شهری بهر صفتی که بوده باشد مادامیکه الی آخر وحید الملك

رئیس - پیشنهاد آقای دولت آبادی قرائت می شود

(شرح ذیل قرائت شد)

بنده پیشنهاد می کنم توضیحات ذیل بماده اولی علاوه شود

۱ - مأخذ سنجش مستوری با حقوق اداری باشد تومانی يك تومان خواهد بود

۲ - مستمریات دیوانی بدوازده تقسیم شده با حقوق یکماهه اداری سنجیده خواهد شد

۳ - اشخاصی که حقوق اداری آنها از بیست تومان تجاوز نمی نماید و همچنین معلمین مدارس دولتی حق استفاده از مستوری و حقوق اداری و حق التعلیم را تمام خواهند داشت

عبدالله معتمد السلطنه

رئیس - پیشنهادی است از طرف آقای سید فاضل و آقای حاج شیخ محمد

حسن قرائت می شود

(آقای ملک آرائی قرائت نمودند)

بنده پیشنهاد می کنم که این تبصره در ذیل

ماده ۱ - الحاق شود

تبصره - ماده فوق شامل مستخدمین دربار سلطنتی هم خواهد بود

سید فاضل کاشانی حاج محمد حسن

رئیس - تمام این اصلاحات ارسال می شود به کمیسیون ماده دوم قرائت میشود

(شرح ذیل قرائت شد)

ماده دوم - مستوری کلیه اشخاصی که بنام خرج تحصیل یا بنا بر این دیگری در حق اولاد آنها و یا اشخاص دیگری برقرار شده است در صورتیکه مستوری مزبور مدارج قانونی را طی کرده باشد بخود آن ها عودت نموده و مشمول ماده اول خواهد بود

رئیس - شاهزاده سلیمان میرزا موافقتند

سلیمان میرزا - بلدی موافقم

رئیس - آقای حاج میرزا مرتضی چطور

حاج میرزا مرتضی - بنده مخالفم

رئیس - بفرمائید

حاج میرزا مرتضی - ماده دوم می گوید مستوری کلیه اشخاصی که بنام خرج تحصیل یا بنا بر این دیگری در حق اولاد آنها و یا اشخاص دیگری برقرار شده است در صورتی که مستوری مزبور مدارج قانونی را طی کرده باشد بخود آنها عودت نموده و مشمول ماده اول خواهد بود برای چه حقوق آن اشخاص بر میگردد و مشمول ماده اول خواهد بود

سهام السلطان - گویا آقا ماده دوم را درست ملاحظه فرموده اند بعضی اشخاص برای اینکه از قانون وظایف (که ترتیبی برای مستوری اشخاصی که فوت می شوند قرار داده) معاف باشند آمده اند در ایام فوت بنامین مختلف تصویب نامه ها صادر کرده اند و حقوق های خودشان را در باره اولاد یا کسان خودشان باسم خرج تحصیل و غیره برقرار کرده اند و چون این موضوع برخلاف قانون وظایف است و آن ترتیبی را قانون وظایف قرار داده که حقوق متوفیات مقداری کسرو چند ساله در حق ورثه برقرار می شود در باره این حقوق رفتار نمی شود باین ملاحظه کمیسیون رأی داد در صورتی که این قبیل حقوق مدارج قانونی را طی کرده باشد بخود آنها بر گردد و ماده اول این قانون در باره آنها اجرا شود

رئیس - آقای حاج شیخ اسدالله

چیزی که بنده اینجا نمی فهمم این است که می گویند در فیر وقت کار اداری اگر تدریس شود حق استفاده از حقوق دارد آقایان می دانند که وقت مدارس اغلب وقت ساعات اداری است و من ذکر نسبت غیر ساعات اداری را زائد می دانم برای اینکه مستخدم اداری در همان ساعات کار می تواند برای خودش وقتی پیدا کند و همان وقت را صرف تدریس کند و ممکن است در همان ساعات کار اداری خودش را معول بدیگری کند و اگر ما این ماده را باین ترتیب که در اینجا ذکر شده است بگذرانیم اشخاصی که می توانند وقت اداری خود را صرف تدریس کنند از این حق محروم می مانند برای اینکه ساعات مدارس شب نیست و همان ساعات روزی است که برای ادارات معین شده است این هم یکی از مسلمات است که شغل معلمی شغل آزادی است و در هر قانون استخدامی آن را از سایر رشته های استخدام مجزا میکند. مخبر - اولاً آقای وحید الملک فرمودند اوقات تدریس در مدارس با اوقات کار اداری غالباً مصادف می شود بنده عرض میکنم ممکن است اشخاصی که در ادارات هستند اوقات دیگری داشته باشند مثل بهما در ظاهرهای دوشنبه که اغلب ادارات تعطیل است و از یک طرف هم فرمودند که ممکن است در وقت ادارهم برود تدریس کند البته تصدیق میفرمایند که دولت این آدم را اجیر کرده است و حقوقی را که میگیرد برای این است که در ساعاتیکه اداره معین کرده است خدمت کند و این ساعات متعلق بدولت است و اگر برود در مدرسه تدریس کند البته آن کار را که موظف است بعهده تأخیر خواهد افتاد اگر ما این ماده را بشوایم قائل و معتقد شویم که در اوقات ساعات کار میتوان تدریس کنند آنوقت چون اینحق را داده ایم ممکن است تمام اعضاء ادارات برای اینکه یک حقوق دیگری را هم بگیرند بروند در مدارس تدریس کنند و بکلی کارهای ادارات فلج مانده و از جریان خود بماند پس آن ساعات را اگر بیکار هم باشد چون از دولت حقوق گرفته اند باید بروند و مجانی در مدارس دولتی تدریس کنند و ساعاتی که مصادف با اوقات اداری نیست می توانند ساعات استفاده کنند

که در غیر وقت اداری نتوانند درس بدهند بنابراین این مطلب را میشود اینطور اصلاح نمود که اگر مستخدمین بخواهند در اداره درس بدهند ممکن است با اجازه رئیس مافوق خود یا از وزارت خانه اجازه بخواهند که در ایام هفته یکساعت دو ساعت بروند تدریس کنند و یک نفر دیگر این یکساعت دو ساعت را که اونیت کار او را مواظبت کند

رئیس - در این ماده مذاکرات کافی نیست (گفته شد کافی است)

رئیس - ماده پنجم قرائت می شود **فهییم الملک -** پیشنهاد بنده قرائت می شود **رئیس -** ارسال می شود بکمیسیون (ماده پنجم بشرح آتی قرائت شد)

ماده پنجم - وزارت مالیه مامور اجرایی مواد چهار گانه فوق است

رئیس - در ماده پنج مغالفتی نیست (اظهاری مغالفتی نشد)

رئیس - شور اول ختم شد. رأی می گیریم که شور ثانوی بشود پاننه آقایان بیکه معتقد بشور ثانوی هستند قیام فرمایند (اغلب قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد دو فقره لوابیح قانونی از طرف دولت رسیده یکی راجع به مدت اقامت رؤسای تلگرافخانه در ایالات و ولایات ارسال بکمیسیون است و تلگراف می شود دیگری راجع باعتبار هزار و پانصد تومان برای تهیه اساسیه برای محاکم هدایه رشت ارسال می شود بکمیسیون بودجه پیشنهادی است از طرف جمعی از آقایان قرائت می شود اگر صلاح باشد می رود به کمیسیون مبتکرات پیشنهاد مزبور را آقای ملک آرائی بمضمون ذیل قرائت نمودند

نظر باینکه در غیاب مجلس شورای و در نبودن مرکز سیاست ممکن است تعجیلات غیر قانونی بوسیله وضع مالیاتهای جدید و یا اخذ وجوه مختلفه بمنوان استقراض بر اهالی مملکت وارد آید و مخاطرات و بقای چنین اصولی واضح تر از آن است که محتاج بشرح و بیان باشد و نظر بدلول اصول ۲۵ و ۲۶ قانون اساسی ما مضی کنندگان مواد ذیل را پیشنهاد مینمائیم

ماده اول - هر گونه مالیاتی به رسم و رسم که بدون اجازه و تصویب مجلس شورای ملی برقرار شود از درجه اعتبار ساقط است و اهالی حق دارند از تادیبه آن امتناع ورزند و آنچه را که قبل از این تاریخ برقرار شده است باید هر چه زودتر به مجلس شورای ملی پیشنهاد شود تا تکلیف آن معلوم گردد

ماده دوم - هر قرضی که بنام دولت ایران و بدون تصویب مجلس شورای ملی بعمل آید معتبر نبوده و دولت و ملت ایران به چوجه مدیون آن نخواهند بود بامضای هفده نفر

رئیس - بنده گمان میکنم این طرح باین ترتیب صحیح نباشد برای اینکه تمام این مسائل در قانون اساسی هست و اگر بخواهند قانون اساسی را بتوسط یک قانون دیگر محکم کنند گویا صلاح نباشد ولی اگر بخواهید ممکن است مجازاتی را که لازمه اینکار است معین کنید

فهییم الملک - طرحی را که پیشنهاد شده است همانطور که

آقای رئیس فرمودند ماملتقت بودیم که مطابق مدلول قانون اساسی است ولی اصل قانون اساسی یک ترتیبی را معین می کند بدون اینکه سانسکیون اجرا یسا سیاستی که در مقابل او باید بعمل آید قید شده باشد در این صورت نمی دانیم مالیاتهایی که برخلاف قانون اساسی وضع شده و باید بشود زیرا در قانون اساسی می گوید مالیات را فقط مجلس شورای ملی معین می کند اما اگر مقاعدت دیگری دست اندازی باین کار نکرد چه کار باید کرد دیگر ذکر نشده این است که ما در این طرح قانونی معین کرده ایم مالیات از دادن چنین مالیاتی امتناع کنند ماده دیگر هم راجع بفروض است است در یکی از اصول قانون اساسی تصریح می کند که فروض باید با تصویب مجلس شورای ملی باشد اعم از داخله یا خارجه حالا در یک موقعی که مجلس نیست اگر دولت بخواهد بکند در اینجا تقریباً یک سیاستی برای چنین اقدامی معین شده یعنی اگر برخلاف مدلول قانون اساسی یک قرضه بشود باید همه کس از داخله و خارجه بدانند که ملت ایران مدیون این قرض نیست تا آن قرض دهنده قبلاً فکر خود را بکند و بداند ملت ایران مقروض اون نیست

رئیس - در هر صورت این لایحه بکمیسیون مبتکرات یا کمیسیون دیگری که رفت باید طوری بنویسند که آن قسمتی که راجع بقانون اساسی است شامل نباشد یک طرح قانونی دیگر هم از طرف آقای زنجانی راجع بمطابق و تألیفات رسیده است بکمیسیون مبتکرات ارجاع شود

ارباب کیخسرو - اخطار قانونی دارم **رئیس -** اخطار نظامنامه یا اخطار قانونی دارم و عرض می کنم در اصل هشتم قانون اساسی می گوید اساس مشروطیت جز و کلا تعطیل بردار نیست و اگر موقعی هم بشود که مجلس نباشد خود آن نبودن مجلس خلاف قانون اساسی است ولی مقدمه این طرح طوری نوشته شده که می فهماند اساس مشروطیت تعطیل بردار است و عقیده بنده این است که پیشنهاد کنندگان این پیشنهاد را مسترد دارند و یک تجدید نظری بفرمایند چون این طور نمی شود بکمیسیون رجوع نمود

رئیس - آقای آقا سید یعقوب (اجازه)

آقا سید یعقوب - آنجا که نوشته شده بنده و حاج میرزا مرتضی مخبر کمیسیون اظهار کردیم که راپورت کمیسیون را که (شکایت اهالی است نسبت بحکام) پس می گیریم ما همچو اظهار می نکردیم یعنی کلمه (شکایت اهالی است را) نگفتیم فقط گفتیم از راپورت کمیسیون از دستور خارج شود و این کلمه باید اصلاح شود

رئیس - همینطور اصلاح می شود دیگر ایرادی نیست؟ (گفته شد - خیر)

آقای ارباب و عرض می کنم اساس مشروطیت تعطیل بردار نیست ولی بنده عرض می کند گفتند کلاغ اگر بآب افتاد چه می شود جواب گفته شد کلاغ باهوش است بآب نم افتد گفتند بلی باهوش است اما اگر اتفاق افتاد چه می شود صحیح است اساس مشروطیت مطابق قانون اساسی تعطیل بردار نیست و باید باتمام قوانین این مسئله را ممانعت بکنیم که دوره فترت در این مملکت نباشد ولی اگر خدای نخواسته کلاغ احتمالاً توی چاه افتاد باید یک مجازاتی یک سیاستی قرار بدهیم که اگر خدای نخواسته یک تعطیلی برای ما واقع شد و یک نفر خائنی یا یک ظالم دست بریده دست درازی کرد که یک باری بدوش این ملت کند خود آن شخص مدیون باشد و از زوال شخص خودش باید بدهد دولت و ملت ایران نباید عوض او را بدهند و ذمه داران فرض نیستند و ما ناچاریم برای ترقی و سعادت مملکت این مسئله را تعقیب کنیم که تمام ملت ایران بدانند که اگر یک خائن دست بریده دست درازی بحقوق این ملت بکند و بخواهد حقوق این ملت را پایمال کند خود او ضامن است و باید شخص او بدهد و ما مدیون نیستیم

رئیس - جلسه آینده پس فردا روز سه شنبه سه ساعت بفروب مانده دستور اولاً لایحه العاق آب کوه مرنگ بزاینده رود

ثانیاً شور در راپورت کمیسیون بودجه راجع به برقراری شهریه در حق ورتهم مرحوم وقار الدوله

محمد هاشم میرزا - بنده نفهمیدم این لایحه که از طرف آقایان پیشنهاد شده چه می شود بصاحبانش مسترد می شود یا بکمیسیون

رئیس - کمیسیون خودش اصلاح میکند نسبت بدستور آقایان موافقتی (مخالفتی نشد)

(مجلس سه ساعت از شب گذشته ختم شد) **جلسه ۸۱** صورت مشروح مجلس یوم شنبه ۲۷ خوت ۱۳۴۰

مجلس دو ساعت و نیم قبل از فروب در تحت ریاست آقای موتن الملک تشکیل گردید صورت مجلس یوم پنجشنبه

بیست و پنجم حوت را آقای سهام السلطان قرائت نمودند **رئیس -** آقای آقا سید یعقوب (اجازه)

آقا سید یعقوب - آنجا که نوشته شده بنده و حاج میرزا مرتضی مخبر کمیسیون اظهار کردیم که راپورت کمیسیون را که (شکایت اهالی است نسبت بحکام) پس می گیریم ما همچو اظهار می نکردیم یعنی کلمه (شکایت اهالی است را) نگفتیم فقط گفتیم از راپورت کمیسیون از دستور خارج شود و این کلمه باید اصلاح شود

رئیس - همینطور اصلاح می شود دیگر ایرادی نیست؟ (گفته شد - خیر)